

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 14 czerwca 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.15.2021.EM

Pani
Maria Jaśnikowska
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Kamiennej Górze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 21 i 22 kwietnia 2021 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Emilia Molska – Kaźmierczak – inspektor wojewódzki i Piotr Szafarowicz – główny specjalista, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze, zwanego w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiot kontroli obejmował działalność Ośrodka w zakresie organizowania systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudniania pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami, w okresie od 1 kwietnia 2020 r. do 21 kwietnia 2021 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 21 grudnia 2020 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2021 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika Ośrodka pełniła Pani Maria Jaśnikowska, odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie

działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z uchybieniem. Uzasadnieniem oceny jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrolę odnotowano w książce kontroli pod numerem 13. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentów z akt osobowych potwierdzających kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie pracowników oraz oświadczeń złożonych przez kierownika Ośrodka.

Uchwałą nr V/24/15 Rady Gminy w Kamiennej Górze z dnia 25 lutego 2015 r. nadano statut (z późn. zm.) Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze. W okresie objętym kontrolą bieżącą działalność GOPS określał Regulamin organizacyjny wprowadzony zarządzeniem kierownika z dnia 15 stycznia 2016 r. Z treści § 5, 8, 19 Regulaminu wynikał obowiązek realizacji przez Ośrodek zadań wskazanych w ustawie.

(dowód: akta kontroli str. 15-29)

W myśl art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. W okresie objętym kontrolą realizowano Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2018 – 2020 przyjęty uchwałą nr XLIII/266/18 Rady Gminy Kamienna Góra w dniu 28 lutego 2018 r. oraz Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021 – 2023 przyjęty uchwałą nr XXVIII/158/21 Rady Gminy Kamienna Góra z dnia 21 stycznia 2021 r. Głównym celem Programu było wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

(dowód: akta kontroli str. 30-47)

Program realizowany był przez Ośrodek przy udziale placówek oświatowych i kulturalnych z terenu gminy, komisariatu Policji, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, Sądu Rejonowego, w tym Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej, Powiatowego Urzędu Pracy w Kamiennej Górze, rodzin zastępczych, organizacji pozarządowych oraz podmiotów zajmujących się pracą z rodziną.

Gmina realizowała cele Programu m.in. poprzez pracę z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zapewniając im wsparcie i pomoc asystenta rodziny, pracę socjalną, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej oraz podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, udzielanie wsparcia psychologicznego dzieciom i rodzicom, a także współpracę z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

(dowód: akta kontroli str.48-49)

W myśl art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. W obszarze dotyczącym form pracy z rodziną,

o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy, zgodnie ze złożonym oświadczeniem kierownika Ośrodka, mieszkańcy gminy mogli korzystać z konsultacji i poradnictwa świadczonego przez pracownika socjalnego w Ośrodku codziennie w godz. 7:00 – 15:00. Pomoc psychologiczna i pedagogiczna dla dzieci świadczona była w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej przy ul. Papieża Jana Pawła II 17. W placówkach oświatowych na terenie gminy odbywały się konsultacje psychologiczne dla dzieci (raz w miesiącu). W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kamiennej Górze przy ul. Sienkiewicza 6 pomoc świadczyli psycholog, socjoterapeuta i specjalista pracy z rodziną. Realizowano pomoc doradczą, informacyjną, psychologiczną, terapeutyczną i pedagogiczną codziennie w godz. 7:30 – 15:30, a w razie potrzeby w godzinach popołudniowych.

Z pomocy psychiatry, psychologa oraz terapeuty zainteresowane osoby mogły korzystać w Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu przy ul. Tadeusza Kościuszki 6. Specjaliści udzielali pomocy codziennie w wyznaczonych godzinach tj.: w poniedziałki w godz. 8:00 – 16:00 oraz od wtorku do piątku w godz. 8:00 – 20:00. Istniała możliwość realizacji wizyt online, porad telefonicznych oraz osobistych.

W Punkcie Konsultacyjnym dla ofiar przemocy oraz osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków i ich rodzin w Kamiennej Górze przy ul. Tadeusza Kościuszki 6 udzielano pomocy psychospołecznej osobom dotkniętym przemocą. Spotkania odbywały się w formie indywidualnej w poniedziałki w godz. 15:00 – 17:30 oraz środy w godz. 15:00 – 17:00.

W Punkcie działającym w Krzeszowie, w Centrum Biblioteczno – Kulturalnym, świadczone pomoc w rozwiązywaniu problemów alkoholowych i innych uzależnień. Spotkania realizowano w czwartki w godz. 15:00 – 17:00. Powyższa pomoc dostępna była również w Centrum Biblioteczno – Kulturalnym w Pisarzowicach we wtorki w godz. 15:00 – 17:00. Pracownicy socjalni udzielali także pomocy w ramach Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie w poniedziałki w godz. 12:00 – 15:00. Od marca 2020 r. z zachowaniem reżimu sanitarnego spotkania odbywały się zarówno w formie stacjonarnej jak i telefonicznej. Pracownicy Ośrodka podejmowali działania na rzecz rodzin potrzebujących wsparcia w zakresie powierzonych obowiązków służbowych i zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami.

Gmina zapewniała wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez terapię w Centrum Pomocy Psychicznej przy ul. Tadeusza Kościuszki 6 w Kamiennej Górze, oddziale dziennym terapii uzależnienia od alkoholu. Ponadto na podstawie umowy zawartej z GOPS pomoc terapeutyczną

mieszkańcom gminy świadczone w „BTC Zdrój Gabinet Psychologiczno – Terapeutyczny Paweł Łodziewski” przy ul. Jeleniogórskiej 3/1, na podstawie skierowań wydanych przez kierownika GOPS po wcześniejszym zapoznaniu się z sytuacją osoby/rodziny. Terapeuta przyjmował po wcześniejszym umówieniu telefonicznym.

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych miały możliwość korzystania z mediacji świadczonych nieodpłatnie przy Sądzie Rejonowym w Kamiennej Górze. W okresie objętym kontrolą, zgodnie z oświadczeniem kierownika, nie zgłaszano potrzeb w zakresie korzystania z tej formy wsparcia. W przypadku zaistnienia konieczności udzielenia pomocy w powyższym zakresie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej gotowy jest do jej realizacji i zatrudnienia osoby posiadającej odpowiednie kwalifikacje.

Zgodnie ze złożonym oświadczeniem kierownika, w okresie objętym kontrolą gmina Kamienna Góra nie zapewniała wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w formie usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, z uwagi na brak zgłoszeń.

Osoby z terenu gminy potrzebujące pomocy prawnej kierowano do nieodpłatnego punktu porad prawnych zlokalizowanego w Urzędzie Gminy w Kamiennej Górze. Udzielano ich dwa razy w tygodniu. Istniała także możliwość korzystania z porad prawnych realizowanych przy Starostwie Powiatowym w Kamiennej Górze. W związku z sytuacją epidemiczną porady czasowo udzielane były również telefoniczne.

Kierownik oświadczył, iż na terenie gminy Kamienna Góra nie zapewniało wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez organizowanie grup wsparcia z uwagi na brak zgłoszeń i potrzeb w powyższym zakresie. *(dowód: akta kontroli str.50-52)*

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze zapewniał wsparcie i pomoc asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą zatrudnionych było dwóch asystentów, jeden do 31 lipca 2020 r., drugi od 3 sierpnia 2020 r. do chwili obecnej. Zgodnie ze złożonym przez kierownika GOPS oświadczeniem, praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 ustawy. Ponadto asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Gminę. Zgodnie z art. 15 ust. 4 ustawy,

asystent w tym samym czasie prowadził pracę z nie więcej niż piętnastoma rodzinami.

(dowód: akta kontroli str. 53, 57, 151)

Na podstawie losowo wybranych akt zawierających dokumentację pracy asystenta z rodziną dokonano oceny jej zgodności z wymogami i zasadami określonymi w ustawie. Ustalono, że w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o pomocy społecznej”. Na podstawie wywiadu środowiskowego pracownik socjalny dokonywał analizy sytuacji rodziny. Jeżeli z wywiadu wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta, występował on ze stosownym wnioskiem do kierownika Ośrodka. Kierownik GOPS po zapoznaniu się z dokumentacją przydzielał rodzinie asystenta. Każda z rodzin wyraziła zgodę na podjęcie współpracy. Asystent przygotowywał we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym plan pracy z rodziną, o którym mowa w art. 15 ust. 1 pkt 1 i ust. 3 ustawy. Plan ten zawierał cel główny, cele szczegółowe oraz działania mające na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, terminy ich realizacji, przewidywane efekty. Wyznaczano także osoby odpowiedzialne za wykonanie zadania. Terminy realizacji działań określano jako „na bieżąco”, „na czas współpracy”, „wg potrzeb”, „do osiągnięcia celu”, bądź wskazując konkretny termin. Wskazane jest określanie terminów realizacji działań wyznaczając określony przedział czasowy. Asystent współpracował z dwiema rodzinami zobowiązanymi do takiej formy pracy przez sąd oraz na wniosek sądu sporządzał opinie o rodzinie i jej członkach.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, z której wynikała zasadność dalszej współpracy z rodziną i przekazywał ją kierownikowi Ośrodka. W sytuacji zakończenia współpracy z rodziną asystent sporządzał „Opinię końcową asystenta rodziny”. Wskazane jest zwrócenie uwagi na zawarte w dokumentach informacje, precyzję ich zapisów i rzetelność, np. w przypadku rodziny K. M. opinię, o której mowa powyżej, sporządzono wcześniej (2 stycznia 2021 r.), niż dokument, w którym strona nie wyraża zgody na dalsze wspieranie (5 stycznia 2021 r.), a w pkt 5 planu pracy z rodziną K. A. W. z 10 lutego 2020 r. wyznaczono działanie do realizacji przywołując nazwisko innej rodziny objętej wsparciem asystenta. W dokumentach powtarzają się omyłki pisarskie w datach np. okres za który prowadzony był monitoring w rodzinie K. M. („ od 01.02.2021 do 28.01.2021”), okres za jaki sporządzono „kończącą ocenę sytuacji rodziny” D. T. (dokument datowany na 31.12.2021 r. za okres

od 06.07.2020 r. do 31 grudnia 2021 r.), przy czym z przedłożonej dokumentacji jasno wynika, że praca z rodziną została zakończona w dniu 31.12.2020 r. Ponadto we wnioskach pracownika socjalnego do kierownika o objęcie rodziny K. M. wsparciem asystenta z maja i lipca 2020 r. przywoływana jest informacja o wszczętej procedurze „Niebieskie karty” w dniu 17 października 2020 r. przez przedstawiciela MOPS Kamienna Góra (przy czym w toku działań kontrolnych uzyskano od kierownika informację, iż została ona wszczęta 25 maja 2020 r. przez przedstawiciela Komendy Powiatowej Policji w Kamiennej Górze). W sporządzanych dokumentach powinien być wskazywany aktualny publikator ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Praca asystenta prowadzona była w miejscu zamieszkania oraz w miejscu wskazanym przez rodzinę. W okresie objętym kontrolą asystenturze podlegało łącznie 13 rodzin, z tego z 4 zakończono współpracę i monitorowano ich dalsze funkcjonowanie przez okres trzech miesięcy. Ponadto asystent kontaktował się ze szkołą lub innymi instytucjami zaangażowanymi w pracę z rodziną. Asystent każdego miesiąca wypełniał dokument pod nazwą „Realizacja usługi asystenta rodziny. Miesięczne sprawozdanie z pracy asystenta”, w którym odnotowywał datę, godzinę wizyty oraz działania podjęte z rodziną i na jej rzecz.

(dowód: akta kontroli str. 53-54, 149-150, 152-340)

W myśl art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. W trakcie postępowania kontrolnego ustalono, że na terenie gminy Kamienna Góra nie funkcjonowały rodziny wspierające. Kierownik GOPS oświadczył, że nie było osób chętnych do pełnienia roli rodzin wspierających. Ponadto rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych nie zgłaszały potrzeby objęcia pomocą rodziny wspierającej. Informację o możliwości ustanowienia rodziny wspierającej rozpowszechniano przez pracowników socjalnych, asystenta rodziny oraz dyrektorów szkół. Ponadto ogłoszenie o naborze rodziny wspierającej zamieszczono na tablicy ogłoszeń w siedzibie Ośrodka. *(dowód: akta kontroli str. 53)*

W związku z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, kierownik oświadczył, że Gmina Kamienna Góra nie prowadzi placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, nie zleciła również realizacji tego zadania na podstawie art. 190 ustawy oraz wójt nie wydał żadnemu podmiotowi zezwolenia na prowadzenia takiej placówki. Kierownik Ośrodka oświadczył, że na terenie gminy w 14 lokalizacjach

funkcjonowały świetlice wiejskie oraz Centrum Biblioteczno – Kulturalne w Krzeszowicach i Pisarzowicach. Z powodu pandemii działalność ww. podmiotów została zawieszona.

Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem wójta Kamiennej Góry o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci. *(dowód: akta kontroli str. 55)*

Gmina Kamienna Góra, zgodnie z art. 176 pkt 5 oraz art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, współfinansowała pobyt dzieci w pieczy zastępczej. Na dzień kontroli 8 dzieci pochodzących z gminy Kamienna Góra umieszczonych było w pieczy zastępczej, z tego 3 w rodzinach zastępczych spokrewnionych, 1 w rodzinie zastępczej zawodowej, 3 w rodzinnych domach dziecka oraz 1 w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Gmina ponosiła odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio 10%, 30% i 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pieczy rodzinnej lub średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Realizację powyższego obowiązku potwierdzono na podstawie not obciążeniowych za miesiąc luty 2021 r. wystawionych przez Powiat Kamiennogórski i obciążających Gminę Kamienna Góra odpłatnością za wydatki poniesione na dzieci umieszczone w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Najczęstszą przesłanką do sądowego umieszczania dzieci w pieczy zastępczej była niewydolność opiekuńczo – wychowawcza rodziców.

(dowód: akta kontroli str. 55, 57-58, 97-112)

W myśl art. 179 ust. 1 ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Kierownik Ośrodka złożył do akt kontroli kopię sprawozdania z działalności Ośrodka za rok 2020 wraz z potwierdzeniem jego przekazania w dniu 29 marca 2021 r. do Urzędu Gminy w Kamiennej Górze. W sprawozdaniu tym znajdują się odniesienia do działalności całego Ośrodka. Z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazano jedynie zadania gminy wynikające z art. 176, zadania asystenta, wysokość poniesionych kosztów związanych z jego zatrudnieniem oraz współfinansowaniem pobytu dzieci z terenu gminy w pieczy zastępczej. Podano też ilość rodzin objętych wsparciem asystenta, przy czym błędnie wyszczególniono liczbę rodzin, z którymi jeden asystent może w tym samym czasie prowadzić pracę. W ocenie organu kontroli przedłożony dokument nie zawiera sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, w którym to należy uwzględnić wszystkie zadania i działania zrealizowane przez gminę i podmioty działające w obszarze wspierania rodziny i systemu

pieczy zastępczej oraz wskazywać potrzeby związane z realizacją zadań. Uznaje się to za uchybienie konieczne do wyeliminowania. *(dowód: akta kontroli str. 56, 113-148)*

W okresie objętym kontrolą, zadania z zakresu wspierania rodziny wykonywało w Ośrodku czterech pracowników socjalnych i dwóch asystentów rodziny. Na podstawie złożonego przez kierownika Ośrodka do akt kontroli wykazu kwalifikacji zawodowych wyżej wymienionych pracowników, stwierdzono zgodność ich zatrudnienia z wymogami kwalifikacyjnymi określonymi – w odniesieniu do pracowników socjalnych w ustawie o pomocy społecznej, a w przypadku asystenta w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Asystent złożył oświadczenia wskazane w art. 12 ust. 1 pkt 2 – 4 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 59-84)

Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt 2 i 4 lit. b ustawy o konieczności tworzenia możliwości i finansowania szkoleń podnoszących kwalifikacje asystenta rodziny ustalono, że w okresie objętym kontrolą asystent uczestniczył w superwizji grupowej z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla asystentów rodzin. Asystent rodziny wziął także udział w szkoleniach i konferencjach realizowanych online: „Zagadnienia prawne i ekonomiczne w pracy asystenta rodziny. Asystent rodziny – lider w pomocy społecznej”, „Profesjonalizacja pomocy kadr instytucji pomocowych działających w sieci pomocy pokrzywdzonych przestępstwem jako narzędzie przeciwdziałania przestępczości”, „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie – podstawowy algorytm postępowania” oraz „Asystent rodziny – metodyka, uprawnienia i dokumentowanie pracy z rodziną”.

(dowód: akta kontroli str. 56, 85-96)

W okresie objętym kontrolą, w ramach zadań z zakresu administracji rządowej, o których mowa w art. 177 ustawy, Ośrodek realizował m. in. następujące rządowe programy: „Karta Dużej Rodziny”, „Dobry Start”, „Posiłek w szkole i w domu”, „Program Rodzina 500 plus” oraz wsparcie kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. *(dowód: akta kontroli str. 56-57)*

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamiennej Górze nie stwierdzono nieprawidłowości.

POUCZENIE

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia

9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). W terminie do dnia **30 lipca 2021 r.** kierownik jednostki podlegającej kontroli winien powiadomić Wojewodę Dolnośląskiego o sposobie realizacji uchybienia, uwag i wniosków przedstawionych w niniejszym wystąpieniu.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
Dorota Jankowska
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej
.....
(kierownik jednostki kontrolującej)

E. Marszałek
.....
(członek zespołu inspektorów)

Marta Męka
.....
(członek zespołu inspektorów)

